

Четвърти дискуссионен форум на Висшето училище по застраховане и финанси

Застраховане и осигуряване - общи черти и различия

ЗАСТРАХОВАНИЕТО И СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ - СРЕДСТВО ЗА ГАРАНТИРАНЕ НА ПО-ВИСОК ЖИЗНЕН СТАНДАРТ ПРИ ПЕНСИОНИРАНЕ

ГЛ. АС. Д-Р ПЛАМЕН ЙОРДАНОВ,
ГЛ. АС. Д-Р РУМЕН ЕРУСАЛИМОВ
СА „Д. А. Ценов“ - Свищов,
Катедра „Застраховане и социално дело“

(Продължава от бр. 8)

Провежданото допълнително осигуряване в универсални пенсионни фондове на практика не предизвиква допълнително финансово натоварване на работодателите и осигурените лица, тъй като вноската за публичното пенсионно осигуряване се редуцира и част от нея се насочва и предоставя за управление в посочените частни специализирани институции.

Пламен
ЙордановРумен
Ерусалимов

Публичната система за пенсионно осигуряване се „разтоварва“ от задължения по бъдещо финансиране на т.нар. рано пенсиониране на лицата, работещи при условията на т и тт категория труд. За целта събираната за сметка на работодателите осигурителна вноска изцяло се пренасочва и предоставя за управление на частните професионални пенсионни фондове.

Развитието на допълнителното пенсионно осигуряване в нашата страна трябва да бъде подчинено преди всичко на стремежа за максимално удовлетворяване на потребностите на лицата от осигурителна защита. Едновременно с това в условията на „хроничните“ финансови затруднения на публичната система за пенсионно осигуряване е необходимо да се гарантира равностойно зачитане на интересите на участващите в осигурителния процес страни - осигурените лица, работодателите и държавата. Считаме, че допълнителното доброволно пенсионно осигуряване, вкл. и това по професионални схеми, като част от системата на допълнителното пенсионно осигуряване в нашата страна, притежава значителен потенциал. Основание за подобно твърдение дава липсата на широко административно въздействие и детайлно регламентиране на дейността. То от своя страна предполага по-голяма свобода на действие на носителите на допълнително пенсионно осигуряване при провокиране интереса на потребителите на осигурителна защита - осигурените лица и работодателите - чрез разработване и предлагане на гъвкави и атрактивни продукти.

Съществуват основания за паралел между допълнителното пенсионно осигуряване като дейност и дейността на животозастрахователните компании.

Основната цел и в двата случая е задоволяване на потребностите на изложените на опасност лица. Предоставяната защита е обвързана с настъпване на определени събития в бъдещето.

Дейността на пенсионноосигурителните и животозастрахователните дружества е свързана с дългосрочно набиране и управление на средства. Времевият интервал, през който се събират застрахователните и осигурителните вноски, преди пенсията да стане платима, може да надхвърли 40 години. Това е предпоставка за натрупване на значителен обем от средства, които трябва умело да се управляват. С оглед защита интересите на потребителите на услугата законодателят строго определя вида на активите, в които могат да се инвестират средствата от пенсионния фонд при доброволното пенсионно осигуряване и техническите резерви при животозастраховането. Налице е ясно очертан стремеж за избягване на неоправдано голям инвестиционен риск с налагането на

правила за диверсификация на инвестициите чрез разпоредби на Кодекса за социално осигуряване и Кодекса за застраховането.

Доказателство за общата цел и задачи на доброволното пенсионно осигуряване и животозастраховането (в частност пенсионното застраховане) е и фактът, че те се третират равнопоставено в Закона за облагане доходите на физическите лица. В чл. 19 на този закон е предвидено данъчно облекчение за лицата, които са направили лични вноски за доброволно осигуряване и животозастраховане. В същия този закон за необлагаеми се смятат доходите от инвестиции на средствата на лицата както при животозастраховането (техническите резерви), така и при доброволното пенсионно осигуряване (средствата по партидите на лицата).

Между доброволното пенсионно осигуряване и животозастраховането (в частност пенсионното застраховане) се наблюдават и някои различия, отнасящи се не толкова до същността и принципите на дейността, а до детайлите на нейното осъществяване.

Основната разлика според нас се крие в начина на формиране и разпределение на пенсионния фонд при доброволното пенсионно осигуряване и пенсионното застраховане. Отношенията между застрахователя и застрахования се градят на база еквивалентност на задълженията. Еквивалентният принцип обаче не се отнася за конкретния застрахован. Той касае застрахователната съвкупност и по-точно - отделна група в нея, обособена на основата на един или няколко рискови признака. Те могат да бъдат: възраст, пол, професия и т.н. Въз основа на тях застрахователят образува достатъчно голяма рискова група, съставена от застраховани, които приблизително еднакво са застрашени от действието на риска. Отделният застрахован се разглежда само като част от съвкупността. Еквивалентността в плащанията засяга застрахователя, от една страна, и застрахователната съвкупност - от друга. Актюерските пресмятания се базират на средния рисков тип от тази съвкупност. Величини, като застрахователна вноска, премийни резерви, застрахователни плащания, се изчисляват въз основа на вероятността за настъпване на застрахователното събитие, която е средна за съответната съвкупност.

Ако разглеждаме застрахователната вноска при пенсионното зас-

траховане като вид спестяване, то трябва да кажем, че това е колективно спестяване. Образованият вследствие на получените премии фонд ще послужи за плащане в бъдеще на договорените пенсии (ренти). Този фонд принадлежи на цялата застрахователна съвкупност, а не на отделен неин член.

Не така стоят нещата при доброволното пенсионно осигуряване. В Кодекса за социалното осигуряване е заложена индивидуализация при формирането и разпределението на пенсионния фонд. Всеки осигурен на база на вноските, които той прави или които се правят в негова полза, притежава т.нар. лична индивидуална партида. Въз основа на натрупаните в нея средства преди пенсиониране се определя и пенсията, която той ще получава. Еквивалентността, която при застраховането касаеше отношенията между застрахователя и цялата застрахователна съвкупност, при доброволното пенсионно осигуряване касае отношенията между пенсионноосигурителното дружество и конкретния осигурен. От това основно според нас различие произтичат:

● Липса на пряка връзка между проявлението на риска и изграждането на защитата при доброволното пенсионно осигуряване. Рискът като причина за състоянието на неработоспособност с неблагоприятни икономически последици стои в основата на провежданата защита в животозастраховането. Мярка за неговото проявление е вероятността (за преживяване, за умираване, за инвалидизиране, за заболяване и т.н.), изчислена като средна величина за застрахователната съвкупност. Застрахователните плащания и застрахователната вноска са в пряка зависимост от големината му. При доброволното пенсионно осигуря-

ване закономерностите на проявлението на риска намират приложение единствено при определяне на индивидуалните размери на пожизнените пенсии. Те (закономерностите) не се взимат предвид при определяне на вноската, не се отразяват и на обема на средствата, от които зависи размерът на плащанията на останалите членове на осигурителната съвкупност.

● Традиционният принцип на солидарността на ниво рискова група при поемане неблагоприятните последици от проявление на рисковете при допълнителното пенсионно осигуряване е заменен със самоинициативността и личната отговорност на лицата. За запазване на солидарността в случая може да се говори единствено по отношение на натрупването на натрупванията за всички лица с цел тяхното професионално, по-сигурно и високодоходно управление.

● Възможността на осигурения да прехвърля средства, натрупани по личната му партида, към друго пенсионноосигурително дружество при животозастраховането е заменена с откупуването на това право след изтичане на поне 2 години от сключването на договора.

● Регламентираното право на наследниците върху целия размер или остатък от натрупаните средства по индивидуалните партиди на починалите осигурени лица или пенсионери не кореспондира с практиката на животозастрахователните дружества. Възможно е връщане на платени застрахователни вноски при преждевременна смърт на застрахования, но само ако този риск е покрит от застрахователя и съответно отразен при изчисляване размера на застрахователната вноска.

От изброените различия (без претенции за всеобхватност) проличава,

че на преден план при допълнителното пенсионно осигуряване е изведен принципът на целевата спестовност. Така дейността на пенсионноосигурителните дружества твърде много се доближава и припокрива с дейността на търговските банки.

Логично следва въпросът - отчитайки генетичната връзка между животозастраховането и социалното осигуряване, не е ли възможно при допълнителното пенсионно осигуряване по-широко приложение да намерят чисто застрахователни принципи при формиране и разпределение на осигурителния фонд въз основа на утвърдени актюерски техники за неговото обвързване с проявлението на риска?

Взаимопомощта и солидарността между осигурените не би трябвало напълно да се изключват. Считаме, че интересите на осигурените лица ще бъдат по-добре защитени, ако формирането и разпределението на пенсионния фонд бъде обвързано с проявлението на риска. Изграждането на обособени според няколко рискови признака групи би довело до солидарност между членовете на всяка от тях и до справедливо разпределение на риска - не само във времето, но и в съвкупността. Така за сметка на ограничаване правото на наследниците само върху част от остатъка от натрупаните средства по индивидуални партиди на починалите лица би могло да се одобрят пенсии с по-висок размер.

Основната цел на допълнителното пенсионно осигуряване - задоволяване потребностите на осигурените лица и гарантиране на по-висок жизнен стандарт при пенсиониране - ще бъде постигната в по-голяма степен. Това според нас пряко кореспондира с интересите както на осигурените лица, така и на обществото като цяло.

ЧЕСТНОСТ + ПОЧТЕНОСТ = ДОВЕРИЕ

(Продължава от стр. 3)

Няма и кой да ги учи. Ама то държавата е такава - корумпирана. Няма що да се чудим.

- И все пак има някои единици са, на пръсти се броят, но все пак има и по-млади, които искат, стремят се да работят. Какво ще ги посъветвате - с толкова опит и постижения?

- Да работят честно и почтено. Това е най-важното. Голямо доверие да имат пред гражданите. Към мен имат голямо доверие хората,

ама голямо.

- Не си ги излъгал за нищо и затова ти вярват.

- Честен, почтен. Помагал съм им, колкото мога. Услуги съм правил. Да си честен човек. Това е най-важното. Морал се иска.

- Как бихте се обърнали към хората, които все още се колебят да поверят грижата за своето имущество, за своите здраве и живот на най-сигурното средство - застраховката? Как ще ги убедите, че застраховката е полезно нещо, много важно нещо?

- За имуществото, за здравето, за живота - трябва хората да ги агитираш, да им докажеш, че има полза. Да им кажеш каква е ползата. Да им обясниш, че в труден момент има ли човек застраховка, има

насреща си някаква помощ. При сватба, при, не дай си Боже, нещо лошо - има подкрепа. Пример да им посочиш - за някой, на когото застраховката много е помогнала - я за колата, я за апартамента, я за операция или лекарства. И да не се жалиш - да убеждаваш, по два, три, пет пъти да обясняваш, да обясняваш... Себе си за пример да даваш - какви застраховки имаш, каква помощ си получил.

- Благодаря ви! Благодаря ти, бай Иване! Надявам се, че ще те зарадва това по-свойско обръщение след всичко, толкова искрено споделяно с читателите на в. „Застраховател прес“. Бих искала и аз, като своеобразен послеслов, да споделя нещо с теб и с уважаемите читатели.

По време на целия наш разговор бях обхваната от едно особено усещане. Както аз отправях почтително своите въпроси към теб - един истински достоен човек и професионалист, така и ти - с не по-малко внимание и много деликатно, успяваше да осветли някои страни на събитията ми живот - къде и колко съм работила, какво съм завършила, от кой край съм, къде живея, дори с какъв транспорт ще се прибера. И като че изведнъж разгадах един „закодиран“ секрет за обаянието на личността на бай Иван Ваков, главна предпоставка за професионалните му и житейски постижения - винаги жив и искрен интерес към човека пред него, към живота и проблемите му. И винаги с готовност да помогне. Е, разбрах защо и до днес в Горубляне не признават друг застрахователен агент, освен Иван Ваков.

Жив и здрав бъди, бай Иване!

Разговора води ВАНЯ ТОШЕВСКА
Снимки ГЕОРГИ ДЕРМЕНДЖИЕВ